DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

14. september 2006 *

I sag C-244/05,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Tyskland) ved afgørelse af 19. april 2005, indgået til Domstolen den 7. juni 2005, i sagen:

Bund Naturschutz in Bayern eV,

Johann Märkl m.fl.,

Angelika Graubner-Riedelsheimer m.fl.,

Friederike Nischwitz m.fl.

mod

Freistaat Bayern,

* Processprog: tysk.

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.W.A. Timmermans, og dommerne R. Silva de Lapuerta (refererende dommer), P. Kūris, G. Arestis og J. Klučka,

generaladvokat: L.A. Geelhoed
justitssekretær: fuldmægtig B. Fülöp,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 6. april 2006,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Bund Naturschutz in Bayern eV ved Rechtsanwälte U. Kaltenegger og P. Rottner

— J. Märkl m.fl. ved Rechtsanwälte C. Deißler og A. Schwemer

— F. Nischwitz m.fl. ved Rechtsanwälte A. Lehners og E. Schönefelder

— Freistaat Bayern ved professorerne A. Brigola og M. Dauses, G. Schlapp og M. Wiget, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved M. van Beek og M. Heller, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 18. maj 2006,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3 i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT L 206, s. 7, herefter »direktivet«).

2 Anmodningen er blevet indgivet under en sag anlagt af Bund Naturschutz in Bayern eV og 23 andre personer (herefter »sagsøgerne«) mod Freistaat Bayern vedrørende godkendelse af et motorvejsprojekt.

Direktivet

3 I henhold til direktivets sjette betragtning bør man »for at sikre genopretning eller opretholdelse af en gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter af fællesskabsbetydning [...] udpege særlige bevaringsområder for at oprette et sammenhængende europæisk økologisk net i henhold til en fastlagt tidsplan«.

4 Direktivets artikel 3 bestemmer:

»1. Der oprettes et sammenhængende europæisk økologisk net af særlige bevaringsområder under betegnelsen Natura 2000. Dette net, der består af lokaliteter, der omfatter de naturtyper, der er nævnt i bilag I, og levesteder for de arter, der er nævnt i bilag II, skal sikre opretholdelse eller i givet fald genopretning af en gunstig bevaringsstatus for de pågældende naturtyper og levestederne for de pågældende arter i deres naturlige udbredelsesområde.

Natura 2000-nettet omfatter ligeledes de særligt beskyttede områder, som medlemsstaterne har udlagt i medfør af [Rådets] direktiv 79/409/EØF [af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle (EFT L 103, s. 1)].

2. Hver medlemsstat bidrager til oprettelsen af Natura 2000 i forhold til andelen af naturtyperne og levestederne for arterne efter stk. 1, der er repræsenteret på dens område. I overensstemmelse med artikel 4 udpeger hver stat med henblik herpå lokaliteter som særlige bevaringsområder under hensyn til målene i stk. 1 [...]«

5 Direktivets artikel 4 har følgende ordlyd:

»1. På grundlag af kriterierne i bilag III (etape 1) og de relevante videnskabelige oplysninger foreslår hver medlemsstat en liste over lokaliteter, og det oplyses, hvilke naturtyper efter bilag I og hvilke naturligt hjemmehørende arter efter bilag II der findes på disse lokaliteter [...]

Listen sendes til Kommissionen inden tre år efter direktivets meddelelse sammen med oplysninger om hver lokalitet [...]

2. På grundlag af kriterierne i bilag III (etape 2) og for hvert af de fem biogeografiske områder, der er nævnt i artikel 1, litra c), nr. iii), og for hele det område, der er nævnt i artikel 2, stk. 1, opstiller Kommissionen i forståelse med hver af medlemsstaterne og på grundlag af medlemsstaternes lister et udkast til en liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning, hvoraf det fremgår, på hvilke lokaliteter der findes en eller flere prioriterede naturtyper, eller hvor der lever en eller flere prioriterede arter.

De medlemsstater, hvis lokaliteter med en eller flere prioriterede naturtyper og en eller flere prioriterede arter i udstrækning udgør mere end 5% af deres område, kan i forståelse med Kommissionen anmode om, at kriterierne i bilag III (etape 2) anvendes mere smidigt ved udvælgelse af alle lokaliteter af fællesskabsbetydning på deres område.

Den liste over lokaliteter, der er udvalgt som lokaliteter af fællesskabsbetydning, og som viser lokaliteter med en eller flere prioriterede naturtyper eller en eller flere prioriterede arter, vedtages af Kommissionen efter fremgangsmåden i artikel 21.

3. Den i stk. 2 nævnte liste opstilles inden seks år efter direktivets meddelelse.

4. Når en lokalitet af fællesskabsbetydning er udvalgt efter fremgangsmåden i stk. 2, udpeger den pågældende medlemsstat denne lokalitet som særligt bevaringsområde hurtigst muligt [...]

5. Så snart en lokalitet er opført på listen i stk. 2, tredje afsnit, er den omfattet af artikel 6, stk. 2, 3 og 4.«

6 I overensstemmelse med direktivets artikel 6, stk. 1, iværksætter medlemsstaterne de nødvendige bevaringsforanstaltninger for de særlige bevaringsområder, hvilket i givet fald kan indebære hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, samt de relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler, der opfylder de økologiske behov for naturtyperne i bilag I og de arter i bilag II, der findes på lokaliteterne.

7 Direktivets artikel 6, stk. 2, 3 og 4, bestemmer:

»2. Medlemsstaterne træffer passende foranstaltninger for at undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne i de særlige bevaringsområder samt forstyrrelser af de arter, for hvilke områderne er udpeget, for så vidt disse forstyrrelser har betydelige konsekvenser for dette direktivs målsætninger.

3. Alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne. På baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten, og med forbehold af stk. 4, giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt, når de har sikret sig, at den/det ikke skader lokalitetens helhed, og når de — hvis det anses for nødvendigt — har hørt offentligheden.

4. Hvis en plan eller et projekt, på trods af at virkningerne på lokaliteten vurderes negativt, alligevel skal gennemføres af bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social eller økonomisk art, fordi der ikke findes nogen alternativ løsning, træffer medlemsstaten alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at den globale sammenhæng i Natura 2000 beskyttes. Medlemsstaten underretter Kommissionen om, hvilke kompensationsforanstaltninger der træffes.

Hvis der er tale om en lokalitet med en prioriteret naturtype og/eller en prioriteret art, kan der alene henvises til hensynet til menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed eller væsentlige gavnlige virkninger på miljøet, eller, efter udtalelse fra Kommissionen, andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser.«

8 Direktivets artikel 7 bestemmer: »Forpligtelserne i artikel 6, stk. 2, 3 og 4, i nærværende direktiv træder i stedet for forpligtelserne i artikel 4, stk. 4, første punktum, i direktiv 79/409/EØF, for så vidt angår de områder, der er udlagt som særligt beskyttede efter artikel 4, stk. 1, eller tilsvarende anerkendt efter artikel 4, stk. 2, deri, fra datoen for nærværende direktivs iværksættelse eller fra den dato, hvor en medlemsstat har udlagt eller anerkendt områderne efter direktiv 79/409/EØF, hvis denne dato er senere.«

9 I overensstemmelse med direktivets artikel 11 overvåger medlemsstaterne de i artikel 2 nævnte naturtypers og arters bevaringsstatus og tager især hensyn til prioriterede naturtyper og prioriterede arter.

De nationale bestemmelser

10 Lov om anlæg af forbundsveje (Bundesfernstraßengesetz) fastsætter bl.a. betingelserne for anlæg af denne type af veje.

11 § 17 i denne lov bestemmer:

»(1) Anlæg eller ændring af forbundsveje kræver forudgående godkendelse af en plan. I den forbindelse skal der tages hensyn til samtlige de offentlige og private interesser, der berøres af projektet, herunder projektets indvirkning på miljøet.

[...]«

12 § 10, stk. 1, nr. 5, i forbundsloven om naturbeskyttelse og landskabspleje (Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege) har følgende ordlyd:

»I denne lov forstås ved lokaliteter af fællesskabsbetydning de lokaliteter, der er opført på den liste, der er omhandlet i artikel 4, stk. 2, tredje afsnit, i direktiv 92/43/EØF, selv når de endnu ikke er godkendt som beskyttede lokaliteter i denne lovs forstand.«

13 Denne lov fastsætter i §§ 32-38 foranstaltninger til beskyttelse af det europæiske økologiske net »Natura 2000«.

14 § 33 i samme lov opstiller med dette formål en udvælgelsesprocedure for lokaliteter, der efterfølgende kan udvælges af Kommissionen. Stk. 5 i denne bestemmelse angiver:

»Hvis en lokalitet er offentliggjort [...] er

[...]

alle projekter, foranstaltninger, ændringer eller forstyrrelser, der kan medføre alvorlig skade på denne lokalitet i de væsentlige dele heraf, der er nødvendige i forhold til bevaringsmålsætningerne, forbudt på en lokalitet af fællesskabsbetydning, indtil beskyttelsesforanstaltningerne iværksættes [...]«

15 § 13b, stk. 1, første punktum, i den bayerske lov om naturbeskyttelse, landskabspleje og friluftsaktiviteter (Gesetz über den Schutz der Natur, die Pflege der Landschaft und die Erholung in der freien Natur) har følgende ordlyd:

»Lokaliteter af fællesskabsbetydning er beskyttet som særlige bevaringsområder i medfør af artikel 4, stk. 4, i direktiv 92/43/EØF [...]«

16 § 13c i denne lov bestemmer:

»(1) Ændringer eller forstyrrelser, der kan medføre betydelig eller varig skade på væsentlige dele af de områder, som hører til lokaliteter af fællesskabsbetydning eller europæiske fuglebeskyttelsesområder, og som har afgørende betydning henset til de bevaringsmålsætninger, der forfølges med disse lokaliteter og områder, er forbudt. På de lokaliteter, som er genstand for en samrådsprocedure, er de i første punktum nævnte handlinger forbudt, såfremt de kan medføre betydelig eller varig skade på lokaliteternes prioriterede biotoper eller prioriterede arter.

(2) De projekter, der individuelt eller i forening med andre projekter eller planer kan medføre betydelig eller varig skade på væsentlige dele af de områder, som hører til lokaliteter af fællesskabsbetydning eller europæiske fuglebeskyttelsesområder, og som har afgørende betydning henset til de beskyttelses- eller bevaringsmålsætninger, der forfølges med disse lokaliteter og områder, er forbudt.

(3) De planer, som individuelt eller i forening med andre planer eller projekter kan påvirke lokaliteter af fællesskabsbetydning eller europæiske fuglebeskyttelsesområder, skal tage hensyn til beskyttelses- og bevaringsmålsætningerne for disse lokaliteter og områder.

[...]«

17 § 48 i samme lov bestemmer:

»(1) Offentligt ansatte ved eller befuldmægtigede for de myndigheder, der er ansvarlige for beskyttelse af naturen, det bayerske kontor for beskyttelse af miljø og kommunerne har tilladelse til at få adgang til en ejendom for at kunne udføre de nødvendige undersøgelser til opfyldelse af deres opgaver i henhold til denne lov; dette gælder også for medlemmer af rådgivende udvalg for beskyttelse af miljøet i forbindelse med forberedelse og afholdelse af møder. Denne bestemmelse finder navnlig anvendelse ved forberedelsen af de foranstaltninger, som skal træffes i henhold til denne lov, og ved udøvelsen af landmålinger, jordundersøgelser og lignende handlinger [...]

(2) De institutioner eller myndigheder, som er ansvarlige for beskyttelse af naturen [...] kan, så længe der ikke er udstedt bekendtgørelse [...] ved bekendtgørelse eller

konkret påbud meddele forbud mod ændringer [...] i indtil to år med henblik på foreløbig sikring af bevaringsområder og -objekter, når der er fare for, at ændringerne vil kunne påvirke de påtænkte beskyttelsesforanstaltningers formål; såfremt der foreligger særlige omstændigheder, kan fristen forlænges med maksimalt et år. En sådan foranstaltning må ikke iværksættes, hvis de institutioner eller myndigheder, der er ansvarlige for beskyttelse af naturen, ikke samtidig eller umiddelbart herefter anvender en endelig beskyttelsesprocedure.

(3) Fra meddelelsen om, at et område skal beskyttes [...] og til beskyttelsesforanstaltningens ikrafttræden er enhver ændring forbudt i de planlagte naturbevaringsområder i maksimalt et år, for så vidt som der ikke i henhold til stk. 2 vedtages modstående bestemmelser i bekendtgørelser eller konkrete påbud. Den på tidspunktet for meddelelsen retmæssige udnyttelse af jorden berøres ikke heraf. I meddelelsen skal der henvises til denne virkning.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

18 Sagsøgerne i hovedsagen har anfægtet anlægget af delafsnittet Forstinning-Pastetten på den nye motorvej A 94 München-Mühldorf-Simbach-Pocking. I behovsplanerne for forbundsmotorveje blev denne forbindelse anført under »presserende behov«.

19 I forbindelse med planlægningen af dette arbejde er det vejføringen fra Forstinning, der er omtvistet. Den eksisterende forbundsvej B 12, hvis forløb anlægget af den nye motorvej A 94 i det væsentlige skal følge, gennemskærer landsbyen Haag (herefter »Haag-varianten«).

20 Ved afgørelse af 7. marts 2002 godkendte Oberbayerns regering planen for anlægget af motorvej A 94, afsnittet Forstinning-Pastetten, som er en 6,2 km lang strækning, idet den forkastede Haag-varianten til fordel for en nordligere vejføring, der gennemskærer landsbyen Dorfen (herefter »Dorfen-varianten«). Dorfen-varianten betyder, at motorvej A 94 bl.a. krydser floderne Hammerbach og Isen samt bifloderne Lappach, Goldach og Rimbach.

21 Der er herved tale om dele af områder, der af de tyske myndigheder den 29. september 2004 blev udpeget som lokaliteter, der kan udvælges som lokaliteter af fællesskabsbetydning. Disse områder er udpeget som følger:

— Strogn, Hammerbach, Kollinger Bach (DE 7637-371)

— Isental med bifloder (DE 7739-371)

— Flagermusekolonier i bakkelandskab i Unterbayern (DE 7839-371).

22 Såvel inden for lokaliteten DE 7637-371 som lokaliteten DE 7739-371 findes der ifølge de økologiske oplysninger om disse områder prioriterede naturtyper, anført i bilag I til direktivet, som er registreret under betegnelsen »alluviale skove med Alnus glutinosa og Fraxinus excelsior«.

23 Desuden har de tyske myndigheder ved Haag-varianten yderligere udpeget følgende supplerende beskyttelsesområde:

— Ebersberg og Großhaag skov (DE 7837-371).

24 Forelagt sagen af sagsøgerne i hovedsagen har den forelæggende ret understreget, at den af sagsøgerne påståede annullation af anlægsgodkendelsen af 7. marts 2002 kun kan opnås, såfremt der foreligger uafhjælpelige fejl ved interesseafvejningen eller overtrædelser af fællesskabsretten, særligt hvis det omtvistede projekt må antages at påvirke de beskyttelsesområder, der er udpeget som lokaliteter af fællesskabsbetydning, betydeligt.

25 Under disse omstændigheder har Bayerischer Verwaltungsgerichtshof givet sagen opsættende virkning og besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Hvilken beskyttelsesordning kræves i henhold til artikel 3, stk. 1, i direktiv 92/43 [...] sammenholdt med direktivets sjette betragtning, når henses til forbuddet mod at stille hindringer i vejen for opfyldelse af en målsætning i artikel 10, stk. 2, EF, i forbindelse med Domstolens dom af 13. januar 2005, [Dragaggi m.fl. (sag C-117/03, Sml. I, s. 167)], for områder, navnlig med prioriterede naturtyper eller prioriterede arter, der kan udpeges som lokaliteter af fællesskabsbetydning, inden de er blevet optaget på den liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning,

som Kommissionen [...] udarbejder i overensstemmelse med fremgangsmåden i direktivets artikel 21?

2) Hvilken betydning har det for denne beskyttelsesordning, at de nævnte lokaliteter allerede i henhold til artikel 4, stk. 1, i direktiv 92/43 er opført på den nationale forslagsliste, som er tilsendt Kommissionen?

3) Opfylder en national beskyttelsesordning for de nævnte lokaliteter i henhold til § 48, stk. 2, i Bayerisches Naturschutzgesetz de fællesskabsretlige krav i henhold til artikel 3, stk. 1, i direktiv 92/43, sammenholdt med sjette betragtning til direktivet, når henses til forbuddet mod at stille hindringer i vejen for opfyldelsen af en målsætning i henhold til artikel 10, stk. 2, EF?«

26 Ved vurderingen af tvisten, der verserer for den, har Verwaltungsgerichtshof rejst spørgsmålet om, hvorvidt den beskyttelsesordning, som skal fastlægges, er en fællesskabsretlig beskyttelsesordning, eller om medlemsstaterne alene skal sikre beskyttelsen af de udpegede områder ved hjælp af foranstaltninger inden for rammerne af en national beskyttelsesordning. Svaret på dette spørgsmål afhænger nemlig af de regler, kriterier og faktiske betingelser, på grundlag af hvilke man skal vurdere de indgreb, som må forventes at være forbundet med det omtvistede projekt.

27 Verwaltungsgerichtshof har anført, at det ikke kan udelukkes, at dette projekt i væsentlig grad vil påvirke den prioriterede naturtype »alluviale skove«. Retten har i det foreliggende tilfælde konstateret, at et sammenhængende alluvialt skovsystem (Isen med bifloder) krydses flere gange af den planlagte vejføring og i denne forstand »skæres over«. Der skal også tages hensyn til skadevirkninger på området som følge af støj, udstødningsgasser, skygger fra brokonstruktionen, udtørring under broerne, tilførsel af skadelige stoffer fra vejbanen samt tilførsel af atypiske plantearter under anlægsperioden.

28 Endelig har Verwaltungsgerichtshof anført, at en fastlæggelse af betydningen af de forventede indgreb for et område, der er udpeget med henblik på optagelse på listen over lokaliteter af fællesskabsbetydning, også afhænger af, hvorvidt direktivet kræver en skærpet beskyttelse af et sådant område forud for dets opførelse på denne liste.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første og det andet spørgsmål

29 Den forelæggende ret har med disse spørgsmål, som behandles samlet, stillet spørgsmålstegn ved den beskyttelsesordning, der finder anvendelse på lokaliteter, der er udpeget af de kompetente nationale myndigheder med henblik på anerkendelse som lokaliteter af fællesskabsbetydning, men hvis opførelse på listen afventer Kommissionens afgørelse.

30 Den forelæggende ret har nærmere bestemt rejst spørgsmålet om på den ene side den nævnte ordnings retlige karakter og på den anden side ordningens særlige kendetegn.

31 Det skal indledningsvis bemærkes, at proceduren for udpegning af lokaliteter med henblik på opførelse på listen over lokaliteter af fællesskabsbetydning er reguleret ved bestemmelserne i direktivets artikel 3 og 4.

32 Som det fremgår af direktivets artikel 3, stk. 2, er de kompetente nationale myndigheders beslutning om udpegning af en lokalitet, der kan udvælges som en del af det europæiske økologiske net af særlige bevaringsområder, det første led af en proces med henblik på oprettelse af Natura 2000-nettet.

33 I denne forbindelse skal de videnskabelige vurderinger og de afgørelser, hvorved naturtyper og arter udpeges, særligt de prioriterede naturtyper og arter, foretages og træffes under hensyn til de udvælgelseskriterier, der er fastsat i bilag III til direktivet.

34 Herefter skal Kommissionen på grundlag af disse kriterier opstille — i forståelse med hver af medlemsstaterne — et udkast til en liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning, hvoraf det bl.a. fremgår, på hvilke lokaliteter der findes en eller flere prioriterede naturtyper, eller hvor der lever en eller flere prioriterede arter.

35 For så vidt angår det beskyttelsesniveau, der finder anvendelse på lokaliteter, der er opført på den nationale liste, som er sendt til Kommissionen, skal det bemærkes, at beskyttelsesordningen for særlige bevaringsområder, som er foreskrevet ved direktivets artikel 6, stk. 2, 3 og 4, i overensstemmelse med direktivets artikel 4, stk. 5, finder anvendelse på en lokalitet, når lokaliteten i overensstemmelse med direktivets artikel 4, stk. 2, tredje afsnit, er opført på den af Kommissionen vedtagne liste over lokaliteter, der er udvalgt som lokaliteter af fællesskabsbetydning.

36 Det følger heraf, som Domstolen har fastslået i præmis 25 i dommen i sagen Dragaggi m.fl., at bevaringsforanstaltninger som fastsat i direktivets artikel 6, stk. 2-4, kun er påkrævet i forhold til de lokaliteter, som er opført på listen over lokaliteter, der er udvalgt som lokaliteter af fællesskabsbetydning.

37 Domstolen har dog understreget i dommens præmis 26, at det imidlertid ikke følger heraf, at medlemsstaterne ikke skal beskytte lokaliteterne fra det tidspunkt, hvor de i medfør af direktivets artikel 4, stk. 1, foreslår dem som lokaliteter af fællesskabsbetydning på den nationale liste, der tilsendes Kommissionen.

38 Domstolen konkluderede i samme doms præmis 29, at hvad angår områder, der kan udpeges som lokaliteter af fællesskabsbetydning, og som er nævnt på de nationale lister, der tilsendes Kommissionen, og hvorpå navnlig lokaliteter med prioriterede naturtyper eller prioriterede arter kan opføres, er medlemsstaterne i medfør af direktivet forpligtet til at træffe beskyttelsesforanstaltninger, der er »egnede« til at sikre den tilsigtede økologiske interesse.

39 Idet den nationale ret er i tvivl om fortolkningen af forpligtelsen til at træffe »egnede« beskyttelsesforanstaltninger, og nærmere bestemt om kriterierne for

anvendelsen af beskyttelsesordningen for de lokaliteter, der er udpeget af de kompetente nationale myndigheder, skal det bemærkes, at Domstolen i dom af 7. november 2000, First Corporate Shipping (sag C-371/98, Sml. I, s. 9235, præmis 22 og 23), understregede, at Kommissionen, for at den kan opstille et udkast til en liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning med henblik på at oprette et sammenhængende europæisk økologisk net af særlige bevaringsområder, må have en udtømmende oversigt over valgte lokaliteter, der på nationalt niveau har en relevant økologisk interesse med hensyn til det formål, som tilsigtes ved direktivet, nemlig bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter. Det er nemlig kun på denne måde muligt at realisere det formål, der er omhandlet i direktivets artikel 3, stk. 1, om opretholdelse eller genopretning af en gunstig bevaringsstatus for de pågældende naturtyper og levesteder for de pågældende arter i deres naturlige udbredelsesområde på medlemsstaternes område i Europa.

40 Domstolen fastslog ligeledes i denne doms præmis 23, at henset til, at en medlemsstat ikke, når den udarbejder den nationale lokalitetsliste, er i stand til at have et præcist og detaljeret kendskab til lokalitetssituationen i de andre medlemsstater, kan den derfor ikke på egen hånd udelukke lokaliteter, der på nationalt niveau har en relevant økologisk interesse set ud fra bevaringsformålet uden at bringe virkeliggørelsen af dette formål i fare på fællesskabsplan.

41 Kommissionen skal derfor sikre sig, at den råder over en udtømmende oversigt over lokaliteter, der kan udpeges som særlige bevaringsområder, idet oprettelsen af disse er rettet mod et sammenhængende europæisk økologisk net. Det følger ligeledes heraf, at de lokaliteter, som medlemsstaterne har udpeget, på tidspunktet for den beslutning, som Kommissionen skal træffe, skal afspejle den situation, hvorpå de videnskabelige undersøgelser vedrørende lokaliteter, der kan være af fællesskabsbetydning, er udført.

42 Hvis det ikke var tilfældet, ville Fællesskabets beslutningsprocedure — som ikke alene er baseret på integriteten af de lokaliteter, som medlemsstaterne har anmeldt, men som også er kendetegnet ved økologiske sammenligninger mellem de forskellige lokaliteter, som medlemsstaterne har foreslået — nemlig risikere at blive fordrejet, og Kommissionen ville ikke længere være i stand til at udøve sine funktioner inden for det omhandlede område.

43 Det skal tilføjes, at det følger af bilag III, etape 2, punkt 1, til direktivet, at »[s]amtlige af medlemsstaterne i etape 1 udpegede lokaliteter, hvor der findes prioriterede naturtyper og/eller prioriterede arter, betragtes som lokaliteter af fællesskabsbetydning«. Disse lokaliteter kan derfor blive opført på den liste, som vedtages af Kommissionen.

44 Henset til de forudgående betragtninger er medlemsstaterne for så vidt angår de lokaliteter, der er udpeget med henblik på at blive opført på fællesskabslisten, forpligtet til at træffe passende beskyttelsesforanstaltninger for at kunne opretholde de nævnte lokaliteters økologiske kendetegn.

45 I denne forbindelse skal det bemærkes, at i overensstemmelse med bilag III, etape 1, til direktivet afspejler de økologiske kendetegn ved en lokalitet, der er udpeget af de kompetente nationale myndigheder, de heri nævnte kriterier for vurderingen, nemlig den pågældende naturtypes repræsentativitet, dens areal, dens struktur og dens funktioner, dens størrelse og tætheden af den bestand af arter, der findes på lokaliteten, de levestedselementer, der er vigtige for den pågældende art, isolationsgraden af de artsbestande, der findes på lokaliteten samt lokalitetens værdi for bevaring af naturtypen og de pågældende arter.

46 Medlemsstaterne kan derfor ikke give tilladelse til indgreb, som risikerer at bringe en lokalitets økologiske kendetegn i alvorlig fare, som defineret ved de nævnte kriterier.

Dette vil bl.a. være tilfældet, når et indgreb medfører risiko for enten at formindske lokalitetens areal betydeligt eller ved at prioriterede arter, der findes på lokaliteten, forsvinder, eller endelig ved at lokaliteten ødelægges, eller dens repræsentative kendetegn tilintetgøres.

47 Det første og andet spørgsmål skal derfor besvares med, at ordningen for en passende beskyttelse, der finder anvendelse på lokaliteter, som er opført på en national liste, der er sendt til Kommissionen i henhold til direktivets artikel 4, stk. 1, kræver, at medlemsstaterne ikke giver tilladelse til indgreb, der kan bringe disse lokaliteters økologiske kendetegn i alvorlig fare.

Det tredje spørgsmål

48 Med dette spørgsmål ønsker den nationale domstol at opnå en fællesskabsretlig fortolkning for så vidt angår reglerne for iværksættelse af den ovenfornævnte beskyttelsesordning.

49 Hvad angår iværksættelsen af den beskyttelsesordning, der finder anvendelse på de omhandlede lokaliteter, påhviler det medlemsstaterne at træffe alle nødvendige foranstaltninger.

50 I denne forbindelse henhører de proceduremæssige regler, der finder anvendelse, under hver enkelt medlemsstats interne retsorden, dog på betingelse af, at disse regler ikke er mindre fordelagtige end dem, der regulerer tilsvarende situationer af

national art, og at de ikke i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til Fællesskabets retsorden (jf. i denne retning bl.a. dom af 14.12.1995, sag C-312/93, Peterbroeck, Sml. I, s. 4599, præmis 12, og af 16.5.2000, sag C-78/98, Preston m.fl., Sml. I, s. 3201, præmis 31).

51 Det tredje spørgsmål skal derfor besvares med, at medlemsstaterne er forpligtet til i overensstemmelse med bestemmelserne i national ret at træffe alle nødvendige foranstaltninger for at undgå indgreb, der kan bringe de økologiske kendetegn ved de lokaliteter, som er opført på den nationale liste, der er sendt til Kommissionen, i alvorlig fare. Det tilkommer den nationale ret at bedømme, om dette er tilfældet.

Sagens omkostninger

52 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

1) **Ordningen for en passende beskyttelse, der finder anvendelse på lokaliteter, som er opført på en national liste, der er sendt til Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber i henhold til artikel 4, stk. 1, i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter, kræver, at medlemsstaterne ikke giver tilladelse til**

indgreb, der kan bringe disse lokaliteters økologiske kendetegn i alvorlig fare.

2) **Medlemsstaterne er forpligtet til i overensstemmelse med bestemmelserne i national ret at træffe alle nødvendige foranstaltninger for at undgå indgreb, der kan bringe de økologiske kendetegn ved de lokaliteter, som er opført på den nationale liste, der er sendt til Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, i alvorlig fare. Det tilkommer den nationale ret at bedømme, om dette er tilfældet.**

Underskrifter